

Prečo je potrebné, aby investori zapájali komunity čím skôr

Apríl 2025

Obsah:

- Dôvody odporu proti veterným projektom
- Dôvody a výhody skorého zapojenia dotknutých občanov a samospráv
- Odporúčaná postup
- Príklady dobrej praxe

Zapojenie miestnych obyvateľov a obyvateľiek do projektov obnoviteľných zdrojov je kľúčové. Projekty veľkého rozsahu môžu výrazne ovplyvniť krajinu, vrátane prírodných oblastí a biotopov, ako aj život ľudí v sídlach.

Osobitne veterné projekty vzbudzujú reakcie miestneho obyvateľstva. Na Slovensku sme z 24 projektov, ktoré sú aktuálne v procese, zaznamenali odpor v 18 lokalitách. Dá sa očakávať, že odpor zosilnie pri akceleračných zónach a keď sa budovanie veterných projektov reálne (a konečne) začne.

Je dôležité poznať dôvody odporu, aby sme vedeli čo najlepšie reagovať, ideálne predchádzať nespokojnosti. K riešeniu významne pomáha práve skoré zapojenie samospráv a dotknutých miestnych ľudí.

Dôvody odporu proti veterným projektom

(nie sú usporiadané podľa závažnosti a dopadov)

- **dopad na život ľudí:** rôzna miera a kombinácia objektívneho a subjektívne vnímaného dopadu - hluk, vibrácie, blikajúci tieň, vplyv na ráz krajiny, vplyv na poľnohospodárstvo a turizmus, vplyv na životné prostredie
- **nedostatok informácií a skúseností:** nie sú žiadne dostupné a zrozumiteľné informácie, aktívne komunikované najmä dotknutým občanom. Skúsenosti sú minimálne, nakoľko na Slovensku máme len 5 malých turbín na dvoch miestach, z toho len 2 fungujúce

- **zlé skúsenosti so zapájaním verejnosti do rozhodovania:** nekonzistentné vedenie procesov, ignorovanie či nevysporiadanie sa s pripomienkami dotknutých zúčastnených
- **nedostatok kapacít miestnych samospráv** na vysvetľovanie prínosov, aktívne zastupovanie záujmov verejnosti v konkrétnych procesoch a projektoch, organizovanie stretnutí, kde sa ľudia môžu podeliť o frustráciu, obavy, ale aj skúsenosti a pozitíva
- **šíriace sa dezinformácie a hoaxy:** na sociálnych sieťach vznikajú skupiny, ktoré šíria [dezinformácie a hoaxy](#) ako: veterná energia prinesie benefity len investorovi, veterné turbíny nie sú ziskové alebo, že na ich výrobu a stavbu sa minie viac energie z fosílnych palív, ako môžu turbíny vyrobiť a pod.

Dôvody a výhody skorého zapojenia dotknutej verejnosti a samospráv

- **budovanie dôvery, búranie mýtov** o OZE - čím skôr sa začne s so serióznym, korektným, objektívnym informovaním a hlavne s interakciou - komunikáciou s miestnymi, tým je vyššia šanca, že sa do nej zapoja všetci, ktorí informácie potrebujú. Je potrebné sa baviť o konkrétnych obavách a očakávaniach obyvateľov - aké informácie sú pre ich rozhodovanie o výstavbe elektrárne podstatné. Napr. pri projekte Veterného parku Drahovce výhrady mali obyvatelia aj ochranári, a tým že sa cítili vylúčení z rozhodovacieho procesu, viedlo to k petícii proti výstavbe veterného parku.
- **väčšia transparentnosť a hladšie zapojenie ľudí** - informovaní ľudia, ktorí sa cítia vypočutí (ich obavy sú adresované, dostanú informácie, ktoré im chýbajú), sa do procesu zapoja s kvalitnejšími pripomienkami a nebudú zbytočne predlžovať či brzdiť rozhodovanie. Najmä tam, kde projekty prinášajú prospech len niekoľkým vlastníkom pôdy alebo bohatším zainteresovaným stranám, môže byť táto situácia citlivá.
- **kvalitnejšie rozhodovanie** - miestni poznajú svoje územie najlepšie, a tak vedia o rôznych obmedzeniach územia, o ktorých ľudia "zvonka" (investori)

nevedia, napr.: chránené územia, ťažko prístupné územia, vlastníctvo pozemkov, kultúrny význam územia

- **lepšie podmienky pre obe strany** - obec a investor môžu uzavrieť nezáväznú dohodu o budúcej spolupráci, ktorá zvyšuje predvídateľnosť pre investora a obci umožňuje nastaviť si výhodné podmienky

Spustenie procesu zapojenia komunity čo najskôr bude prospešné pre všetky zainteresované strany ([Onshore Wind](#), Anglicko):

- **Zastúpenie komunity:** „Čím skôr s tým začnete, tým väčšiu dôveru si na začiatku vytvoríte, tým viac šancí budete mať, že veci pobežia dobre do budúcnosti.“
- **Zastúpenie miestneho úradu:** "Myslím si, že v komunitách je niekedy frustrácia z toho, že v skutočnosti nemôžu veci zmeniť a nemôžu sa zapojiť, ale proces predbežnej aplikácie a skoré zapojenie to zlepšuje, pretože developer má stále priestor na úpravu návrhov pred ich dokončením. Je preto skutočne dôležité zapojiť ľudí už od ranného štádia."
- **Zastúpenie developera:** "Neexistuje žiadna náhrada za čas strávený spoznávaním ľudí, spoznaním oblasti a priamym rozhovorom s ľuďmi. Môžete získať množstvo informácií prostredníctvom štatistík a dostupných údajov, ale dôležité je skutočne sa tam dostať a kvantifikovať to rozhovormi s ľuďmi."

Odporúčany postup

Postup podľa [Unie komunitní energetiky](#) (ČR):

- Procesom sprevádza **nezávislý facilitátor/facilitátorka**.
- Najprv sa prezentuje postup prípravy a realizácie zámeru, rozdelenie do fáz tak, aby boli obe strany (obec aj investor) spokojní a necítili se od začiatku príliš zaviazaní či naopak obchádzaní.
- Investor predstaví vedeniu obce svoj zámer.
- Uzavrie sa tzv. letter of intent, teda **dohoda o budúcej spolupráci**, ktorá má za cieľ zjednodušiť investorovi na území obce prieskum lokalít a vyhodnotenie potenciálu na ich využitie. Obec potom tento čas môže využiť na nastavenie svojich požiadaviek a komunikáciu s miestnymi. Obec sa k podpore projektu ešte nezaväzuje, ale dohodou sľubuje, že po určitú dobu bude o možnosti umiestnenia prípadného zámeru rokovať iba s daným investorom.

- Obec pripraví svoje požiadavky a komunikáciu s miestnymi.
- Obec s investorom zorganizujú stretnutie na ďalšie predstavenie zámeru občanom a vysvetlenie prínosov aj negatív. Na lepšie zistenie názoru verejnosti možno usporiadať anketu, miestne referendum, dotazníkový prieskum a iné podobné aktivity.
- Uzavrie sa **zmluva o spolupráci**, pričom obec aj investor môžu pristúpiť na rôzne záväzky.
- Preverí sa vhodnosť lokality samotnej (proces EIA).

Príklady dobrej praxe

Participation Factory (ČR):

Počas viacerých stretnutí boli obyvatelia a obyvatelky oboznámení s projektom veterných elektrární a možnými dopadmi spolupráce na obec. Cieľom bolo zberom údajov z participatívnych aktivít (napr. ankiet a dotazníkov) zistiť ich obavy a očakávania. Získané poznatky pomohli investorovi lepšie pochopiť postoj obyvateľov k obnoviteľným zdrojom a aké informácie sú pri rozhodovaní o projekte dôležité.

Odporúčania Európskej environmentálnej kancelárie (EEB):

Zabezpečte včasné, otvorené a transparentné konzultačné procesy. Úrady a developeri by mali ísť nad rámec požiadaviek smernice RED. Úspešné zapojenie rieši miestne obavy, napríklad v súvislosti s hlukom a vizuálnym vplyvom, tým, že umožňuje obyvateľom ovplyvňovať rozhodnutia o projekte. Proaktívny dosah a spolupráca s aktívnymi miestnymi zainteresovanými stranami a sieťami môže pomôcť osloviť vzdialených alebo inak izolovaných ľudí.